

**दिलेल्या शासकीय जमिनींच्या धारणाधिकाराचे रुपांतर
१९६६ च्या महाराष्ट्र जमीन महसूल संहितेत सुधारणा
विधेयक विधानसभेत मंजूर**

मुंबई, दि. ११ एप्रिल —प्रदान केलेल्या शासकीय भोगवटादार वर्ग-२ जमिनी या भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये रुपांतरीत करण्याबाबत सध्याच्या अधिनियमात कोणतीही तरतूद नाही. याबाबतीत कृ. भि. भोगे यांच्या समितीने अशी तरतूद करण्याची शिफारस केलेली आहे. अशी तरतूद दिल्ली राज्यात लागू करण्यात आली आहे. याबाबतचे विधेयक आज विधानसभेत महसूल मंत्री एकनाथराव खडसे यांनी मांडले व ते संमत करण्यात आले.

संबंधित कायदानुसार शासकीय जमिनी व शासनाकडे जमा झालेल्या अतिरिक्त जमिनी विविध व्यक्ती व संस्थांना कब्जेहक्काने अथवा भाडेपट्ट्याने सर्वसाधारणपणे भोगवटादार वर्ग-२ म्हणून देण्यात येतात. अशा प्रकारे दिलेल्या जमिनीचे हस्तांतरण करण्यासाठी नजराणा किंवा अनर्जित रक्कम घेऊन सक्षम प्राधिकारी हस्तांतरण व्यवहारास परवानगी देतात. त्यानंतरच अशा जमिनी कायदेशीररित्या हस्तांतरीत होतात. अशा जमिनींचा विकास करताना पुनर्विकास, हस्तांतरणीय विकास हक्क, चटई क्षेत्र, वापरात बदल, पोट विभाजन, शेत जमीन अकृषिक करणे इत्यादी प्रकारच्या कारणास्तव परवानगी घेण्याकरिता वारंवार सक्षम प्राधिका-याकडे जावे लागते. या प्रक्रियेत फार मोठा विलंब होतो. सध्या महाराष्ट्रात कब्जेहक्काने एक लाख, ४,३९४ व भाडेपट्ट्याने ९,६२८ मिळून एकूण १,१४,०२२ शासकीय जमीन प्रदान केल्याच्या नोंदी आहेत. याखेरीज, विदर्भात नझूल जमिनी भाडेपट्ट्याने प्रदान केल्याची सुमारे ४०,००० प्रकरणे आहेत.

या सर्व जमिनींचे रुपांतरण करताना भाडेपट्टा करारातील अथवा कब्जेहक्काने जमीन प्रदानाच्या आदेशातील अटी व शर्ती जमीन धारकांवर बंधनकारक असतात. त्यामुळे रुपांतर करून घेण्यासाठी सक्षम प्राधिका-याकडे परवानगीसाठी अनेक वेळा जावे लागते. यात वर म्हटल्याप्रमाणे फार मोठा कालापव्य होतो. तो टाळून “ईझ ऑफ डुईंग बिझनेस” च्या उद्देशाने भोगवटादार वर्ग-२ प्रकारातील जमिनीचा धारणाधिकार भोगवटादार वर्ग-१ मध्ये रुपांतरीत केल्यास जमीन विकासाकरिता वारंवार परवानगीची गरज राहणार नाही, विलंब दूर होईल तसेच अशा प्रकारच्या जमिनीची विक्री करताना किंवा ती विकसित करताना येणारी अडचण आता कायद्यातील सुधारणेमुळे दूर होणार आहे.

या कायद्यातील सुधारणा तात्पुरत्या भाडेपट्ट्याने देण्यात येणा-या शासकीय जमिनींना तसेच भूसंपादन कायदान्वये संपादीत केलेल्या जमिनींना लागू राहणार नाहीत.

अभ्यास समिती नियुक्ती

प्रदान करण्यात आलेल्या शासकीय जमिनींचा धारणाधिकार रुपांतरीत करणे, राज्यातील देवस्थान जमिनींच्या संदर्भात, शासनाची भूमिका ठरविणे आणि राज्यातील भूदान व ग्रामदान अधिनियमांतर्गत जमिनींच्या संदर्भातील शासनाची भूमिका ठरविणे याकरिता सखोल अभ्यास करून शासनाला योग्य त्या शिफारसी करण्याकरिता २३ मार्च २०१६ रोजी प्रधान सचिव (महसूल) यांच्या अध्यक्षतेखाली एकूण तीन समित्या स्थापन करण्यात आल्या आहेत.

राज्याच्या कुळ कायद्यातील सुधारणा
महाराष्ट्रात औद्योगिक विकासाला चालना देणार

- एकनाथराव खडसे

मुंबई, दि. ११ एप्रिल — आज महाराष्ट्र कुळ वहिवाट व शेत जमीन अधिनियम, महाराष्ट्र कुळ वहिवाट व शेत जमीन अधिनियम (विदर्भ प्रदेश), तसेच हैद्राबाद कुळ वहिवाट व शेत जमीन अधिनियम यामध्ये सुधारणा करणारे विधेयक आज विधानसभेत संमत करण्यात आले. या विधेयकामुळे लोकाभिमुख प्रशासनात गतिमानता आल्याने राज्यातील सर्व सामान्य जनतेला दिलासा मिळणार आहे. तसेच महाराष्ट्र राज्याचा औद्योगिक विकास जलद गतीने होण्यास राज्यातील गृहनिर्माणाला चालना मिळण्यास, रोजगार निर्मिती होण्यास व त्याद्वारे शासनाच्या उत्पन्नात मोठ्या प्रमाणात वाढ होईल, असे महसूल मंत्री एकनाथराव खडसे यांनी आज येथे सांगितले.

खडसे पुढे म्हणाले की, महाराष्ट्राचे औद्योगिक धोरण २०१३ हे दिनांक २२ फेब्रुवारी २०१३ रोजी घोषित केले असून या धोरणाचा कालावधी १ एप्रिल २०१३ ते ३१ मार्च २०१८ असा राहणार आहे. वर म्हटल्याप्रमाणे राज्यात औद्योगिक विकास जलद होण्याच्या दृष्टीने ज्या ठिकाणी शेत जमीन शर्तभंग किंवा विना परवानगी विक्री व्यवहार कारणास्तव सरकार जमा होऊ शकतात, अशा जमिनीच्या संदर्भात कुळ कायद्यातील सध्याच्या प्रचलित तरतुदींमध्ये अशा जमिनीच्या संदर्भातील शर्तभंग किंवा विनापरवानगी व्यवहार दंडात्मक रक्कम आकारून ते वैध करण्याविषयी संबंधित कायद्यात सुधारणा करणे आवश्यक झाले होते. या संबंधीच्या कायद्यातील सुधारणा अंमलात आल्यानंतर हस्तांतरणावरील निर्बंध आणि शर्तभंग करून झालेल्या खरेदी विक्रीच्या परिणामी अडकून पडलेल्या जमिनीचा उचित वापर करण्याचा मार्ग मोकळा होणार आहे. तसेच या मुळे शासनास उत्पन्नाचा स्रोत देखील निर्माण होणार आहे, असे खडसे शेवटी म्हणाले.
